

Voorwoord

Als je een vreemde taal leert of gebruikt, heb je woordenboeken nodig, maar moet je ook snel informatie kunnen vinden over de grammatica. Deze Van Dale Grammatica Italiaans geeft je een compleet overzicht.

Door de presentatie in duidelijke tabellen is deze grammatica overzichtelijk, handig en begrijpelijk. De onderwerpen worden behandeld op verschillende taalniveaus, zodat je de grammatica kunt bestuderen op het niveau dat bij je past.

Dit zijn de kenmerken van de Van Dale Grammatica Italiaans:

- Goed te gebruiken als studieboek ter ondersteuning van taalcursussen, maar ook heel geschikt voor zelfstudie.
- Het is een praktische gids waarin de Italiaanse grammatica helder en stapsgewijs wordt uitgelegd.
- Elk grammaticaal onderwerp wordt geïntroduceerd met een overzichtspagina.
- De regels worden uitgelegd per niveau op basis van het zogenaamde Europees Referentiekader (ERK). De hoofdstukken volgen een duidelijke opbouw van het basisniveau A1 tot C1 als hoogste niveau.
- Elk niveau heeft een eigen kleur, waardoor het opzoeken heel makkelijk is.
- De grammaticaregels zijn in duidelijke taal geschreven. De uitleg van de regels en de voorbeeldzinnen zijn aangepast aan het ERK-niveau. De voorbeeldzinnen vormen een heldere illustratie bij de grammaticale regels en laten duidelijk zien hoe deze moeten worden toegepast.
- Een volledig overzicht van alle regels van een onderwerp vind je op het hoogste ERK-niveau. Soms ontbreekt er een niveau. Dit betekent dat het onderwerp dat niveau niet aan bod komt. Alle regels zijn dan al op een lager niveau behandeld of worden pas behandeld op een hoger niveau.

In de verklarende woordenlijst achterin vind je uitleg over grammaticale termen, met de vertaling in de vreemde taal.

De auteur

Oefenen maar!

Grammatica kun je het beste leren door er veel mee te oefenen. Speciaal op verzoek van docenten maakten we daarom het *Van Dale Oefenboek grammatica Italiaans*. De oefeningen sluiten aan bij de theorie in dit boek. Aan het eind van elk hoofdstukje zie je welke oefeningen je kunt gaan doen op jouw ERK-niveau. De antwoorden van de oefeningen vind je op www.vandale.nl/oefenboeken.

 Oefening 5-6, pag. 33-34

Richtlijnen van het Europees Referentiekader

Deze Van Dale Grammatica Italiaans is gebaseerd op de richtlijnen van het Common European Framework of Reference (in de Nederlandse vertaling het 'Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen', Nederlandse Taalunie, 2008), kortweg ERK genoemd.

Het Europees Referentiekader (ERK) definieert taalvaardigheid aan de hand van een indeling in niveaus. Het is ontwikkeld door de Raad van Europa en is door de EU geaccepteerd als instrument voor het beschrijven én meten van taalvaardigheid voor de moderne Europese talen.

ERK is een transparant en functioneel systeem, dat steeds meer gebruikt wordt in het onderwijs. De beschrijvingen van de taalniveaus zijn te vinden in de tabel op de volgende bladzijde. Ze geven voor elk niveau aan in welk soort situaties je je kunt redden, en aan welke eisen je moet voldoen op het vlak van taalbeheersing. De taalvaardigheden zijn uitgesplitst in: spreken en gesprekken voeren, lees-, schrijf- en luistervaardigheid. Binnen elke vaardigheid kent het ERK zes niveaus: A1, A2, B1, B2, C1 en C2, waarbij A staat voor basisgebruiker, B voor onafhankelijke gebruiker en C voor vaardige gebruiker.

Beschrijving van de taalniveaus van A1 tot C1

Begrijpen		Spreken		Schrijven	
Luisteren	Lezen	Productie	Interactie		
Ik kan vertrouwde woorden en basiszinnen begrijpen die mezelf, mijn familie en directe concrete omgeving betreffen, wanneer de mensen langzaam en duidelijk spreken.	Ik kan vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen begrijpen, bijvoorbeeld in mededelingen, op posters en in catalogi.	Ik kan eenvoudige uitdrukkingen en zinnen gebruiken om mijn woonomgeving en de mensen die ik ken, te beschrijven.	Ik kan deelnemen aan een eenvoudig gesprek, wanneer de gesprekspartner bereid is om zaken in een langzamer spreekt tempo te herhalen of opnieuw te formuleren en mij helpt bij het formuleren van wat ik probeer te zeggen. Ik kan eenvoudige vragen stellen en beantwoorden die een directe behoefte of zeer vertrouwde onderwerpen betreffen.	Ik kan een korte, eenvoudige ansichtkaart schrijven, bijvoorbeeld voor het zenden van vakantiegroeten. Ik kan op formulieren persoonlijke details invullen, bijvoorbeeld mijn naam, nationaliteit en adres noteren op een hotelinschrijvingsformulier.	A1
Ik kan zinnen en de meest frequente woorden begrijpen die betrekking hebben op gebieden die van direct persoonlijk belang zijn (bijvoorbeeld basisinformatie over mezelf en mijn familie, winkelen, plaatselijke omgeving, werk). Ik kan de belangrijkste punten in korte, duidelijke eenvoudige boodschappen en aankondigingen volgen.	Ik kan zeer korte eenvoudige teksten lezen. Ik kan specifieke voorspelbare informatie vinden in eenvoudige, alledaagse teksten zoals advertenties, folders, menu's en dienstregelingen en ik kan korte, eenvoudige, persoonlijke brieven begrijpen.	Ik kan een reeks uitdrukkingen en zinnen gebruiken om in eenvoudige bewoordingen mijn familie en andere mensen, leefomstandigheden, mijn opleiding en mijn huidige of meest recente baan te beschrijven.	Ik kan communiceren over eenvoudige en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling van informatie over vertrouwde onderwerpen en activiteiten betreffen. Ik kan zeer korte sociale gesprekken aan, alhoewel ik gewoonlijk niet voldoende begrip om het gesprek zelfstandig gaande te houden.	Ik kan korte, eenvoudige notities en boodschappen opschrijven. Ik kan een zeer eenvoudige persoonlijke brief schrijven, bijvoorbeeld om iemand voor iets te bedanken.	A2
Ik kan de hoofdpunten begrijpen wanneer in duidelijk uitgesproken standaarddialect wordt gesproken over vertrouwde zaken die ik regelmatig tegenkom op mijn werk, school, vrije tijd enz. Ik kan de hoofdpunten van veel radio- of tv-programma's over actuele zaken of over onderwerpen van persoonlijk of beroepsmatig belang begrijpen, wanneer er betrekkelijk langzaam en duidelijk gesproken wordt.	Ik kan teksten begrijpen die hoofdzakelijk bestaan uit hoogfrequente, alledaagse of aan mijn werk gerelateerde taal. Ik kan de beschrijving van gebeurtenissen, gevoelens en wensen in persoonlijke brieven begrijpen.	Ik kan uitingen op een simpele manier aan elkaar verbinden, zodat ik ervaringen en gebeurtenissen, mijn dromen, verwachtingen en ambities kan beschrijven. Ik kan in het kort redenen en verklaringen geven voor mijn mening en plannen. Ik kan een verhaal vertellen, of de plot van een boek of film weergeven en mijn reacties beschrijven.	Ik kan de meeste situaties aan die zich kunnen voordoen tijdens een reis in een gebied waar de betreffende taal wordt gesproken. Ik kan onvoorbereid deelnemen aan een gesprek over onderwerpen die vertrouwd zijn, of mijn persoonlijke belangstelling hebben op die betrekking hebben op het dagelijks leven (bijvoorbeeld familie, hobby's, werk, reizen en actuele gebeurtenissen).	Ik kan eenvoudige samenhangende tekst schrijven over onderwerpen die vertrouwd of van persoonlijk belang zijn. Ik kan persoonlijke brieven schrijven waarin ik mijn ervaringen en indrukken beschrijf.	B1
Ik kan een langer betoog en lezingen begrijpen en zelfs complexe redeneringen volgen, wanneer het onderwerp redelijk vertrouwd is. Ik kan de meeste nieuws- en actualiteitenprogramma's op de tv begrijpen. Ik kan het grootste deel van films in standaarddialect begrijpen.	Ik kan artikelen en verslagen lezen die betrekking hebben op eigentijdse problemen, waarbij de schrijvers een bepaalde houding of standpunt innemen. Ik kan eigentijds literair proza begrijpen.	Ik kan duidelijke, gedetailleerde beschrijvingen presenteren over een breed scala van onderwerpen die betrekking hebben op mijn interessegebied. Ik kan een standpunt over een actueel onderwerp verklaren en de voordelen en nadelen van diverse opties uiteenzetten.	Ik kan zodanig deelnemen aan een vloeiend en spontaan gesprek, dat normale uitwisseling met moedertaalsprekers redelijk mogelijk is. Ik kan binnen een vertrouwde context actief deelnemen aan een discussie en hierin mijn standpunten uitlegen en ondersteunen.	Ik kan een duidelijke, gedetailleerde tekst schrijven over een breed scala van onderwerpen die betrekking hebben op mijn interesses. Ik kan een opstel of verslag schrijven, informatie doorgeven of redenen aanvoeren ter ondersteuning vóór of tégen een specifiek standpunt. Ik kan brieven schrijven waarin ik het persoonlijk belang van gebeurtenissen en ervaringen aangeef.	B2
Ik kan een langer betoog begrijpen, zelfs wanneer dit niet duidelijk gestructureerd is en wanneer relaties slechts impliciet zijn en niet expliciet worden aangegeven. Ik kan zonder al te veel inspanning tv-programma's en films begrijpen.	Ik kan lange en complexe feitelijke en literaire teksten begrijpen, en het gebruik van verschillende stijlen waarderen. Ik kan gespecialiseerde artikelen en lange technische instructies begrijpen, zelfs wanneer deze geen betrekking hebben op mijn terrein.	Ik kan duidelijke, gedetailleerde beschrijvingen geven over complexe onderwerpen en daarbij sub-thema's integreren, specifieke standpunten ontwikkelen en het geheel afronden met een passende conclusie.	Ik kan mezelf vloeiend en spontaan uitdrukken zonder merkbaar naar uitdrukkingen te hoeven zoeken. Ik kan de taal flexibel en effectief gebruiken voor sociale en professionele doeleinden. Ik kan ideeën en meningen met precisie formuleren en mijn bijdrage vaardig aan die van andere sprekers relateren.	Ik kan me in duidelijke, goed gestructureerde tekst uitdrukken en daarbij redelijk uitgebreid standpunten uiteenzetten. Ik kan in een brief, een opstel of een verslag schrijven over complexe onderwerpen en daarbij de voor mij belangrijke punten benadrukken. Ik kan schrijven in een stijl die is aangepast aan de lezer die ik in gedachten heb.	C1

Inhoud

Voorwoord		5
Richtlijnen van het Europees Referentiekader		6
Beschrijving van de taalniveaus van A1 tot C1		7
Woordvolgorde		13
Lidwoord		14
Bepaald lidwoord	A1.1	15
Bepaald lidwoord	A1.2	17
Bepaald lidwoord	A2.1	19
Bepaald lidwoord	A2.2	22
Bepaald lidwoord	B1.1	24
Onbepaald lidwoord	A1.1	26
Onbepaald lidwoord	A1.2	27
Onbepaald lidwoord	A2.1	28
Onbepaald lidwoord	A2.2	29
Onbepaald lidwoord	B1.2	31
Zelfstandig naamwoord		33
Zelfstandig naamwoord: groep 1	A1.1	34
Zelfstandig naamwoord: groep 2	A1.1	35
Zelfstandig naamwoord	A1.2	36
Zelfstandig naamwoord	A2.1	38
Zelfstandig naamwoord	A2.2	40
Bijzonderheden van het zelfstandig naamwoord	A2.2	42
Zelfstandige naamwoorden met afwisseling van betekenis en vorm	B1.1	43
Achtervoegsel van het zelfstandig en bijvoeglijk naamwoord	B1.2	44
Samengesteld woord	B1.2	46
Bijvoeglijk naamwoord		47
Bijvoeglijk naamwoord: groep 1	A1.1	48
Bijvoeglijk naamwoord: groep 2	A1.1	49
Bijvoeglijk naamwoord	A1.2	50
Bijvoeglijk naamwoord	A2.1	51
Bijvoeglijk naamwoord	A2.2	52
Bijvoeglijk naamwoord	B1.2	54
Bijvoeglijk naamwoord	B2.1	57
Bijzonderheden van het bijvoeglijk naamwoord	B1.2	60
Trappen van vergelijking: comparativi	A2.1	62
Trappen van vergelijking: comparativi	A2.2	63
Trappen van vergelijking: superlativi	A2.1	64
Trappen van vergelijking: superlativi	A2.2	65
Onregelmatige trappen van vergelijking	B1.1	67
Trappen van vergelijking	B2.1	68
Bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord	A1.2	70
Bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord	A2.1	72
Bijvoeglijk aanwijzend voornaamwoord	A1.1	73
Bijvoeglijk aanwijzend voornaamwoord	A1.2	74
Bijvoeglijk aanwijzend voornaamwoord	A2.1	75
Bijvoeglijk naamwoord: quello, bello, buono	A2.1	76
Bijvoeglijk onbepaald voornaamwoord	A2.2	77
Bijvoeglijk vragend en uitroepend voornaamwoord	A1.2	79

Telwoord

Hoofdtelwoord	A1.2	80
Hoofdtelwoord	A2.1	82
Rangtelwoord	A2.1	84
Bijvoeglijk gebruikt telwoord	A2.2	85

Voornaamwoord

Voornaamwoord		86
Persoonlijk voornaamwoord: onderwerp	A1.1	87
Persoonlijk voornaamwoord: lijdend voorwerp onbeklemtoond	B1.1	88
Persoonlijk voornaamwoord: lijdend voorwerp beklemtoond	B1.1	89
Persoonlijk voornaamwoord: meewerkend voorwerp onbeklemtoond	B1.1	90
Persoonlijk voornaamwoord: meewerkend voorwerp beklemtoond	B1.1	91
Persoonlijk voornaamwoord	B1.2	92
Combinaties van persoonlijke voornaamwoorden	B1.1	94
Ci en ne	B1.1	96
Wederkerend voornaamwoord	A2.1	97
Bezittelijk voornaamwoord	A2.1	98
Aanwijzend voornaamwoord	B1.1	99
Onbepaald voornaamwoord	B1.1	101
Betrekkelijk voornaamwoord	B1.2	103
Vragend voornaamwoord	A2.1	105

Voorzetsel

Voorzetsel		107
Voorzetsel	A1.2	108
Voorzetsel	A2.1	109
Voorzetsel	B1.2	110
Samentrekking bepaald lidwoord en voorzetsel	A2.1	115
Voorzetsel: improprie	A2.1	116

Voegwoord

Voegwoord		117
Voegwoord: nevenschikkend	A1.2	118
Voegwoord: nevenschikkend en onderschikkend	A2.2	119
Voegwoord	B2.2	120

Bijwoord

Bijwoord		121
Bijwoorden: van manier	A2.2	122
Trappen van vergelijking	B1.1	123
Trappen van vergelijking bijwoord: onregelmatige vormen	B1.1	124
Dubbele ontkenning	A1.2	125

Werkwoorden

Werkwoorden		126
-------------	--	-----

Hulpwerkwoorden

Hulpwerkwoorden		129
Hulpwerkwoorden: avere, essere		130
Tegenwoordige tijd: avere	A1.1	132
Tegenwoordige tijd: avere	A1.2	133
Tegenwoordige tijd: avere	A2.1	134
Tegenwoordige tijd: avere	A2.2	135
Tegenwoordige tijd: avere	B1.1	136
Tegenwoordige tijd: essere	A1.1	138
Tegenwoordige tijd: essere	A1.2	140
Tegenwoordige tijd: essere	A2.1	142
Tegenwoordige tijd: essere	B1.2	144
Voltooid tegenwoordige tijd: avere	A1.1	146
Voltooid tegenwoordige tijd: essere	A1.2	147
Voltooid tegenwoordige tijd: avere, essere	A2.1	148
Tegenwoordige tijd: stare	A1.1	149
Onvoltooid en voltooid tegenwoordige tijd: stare	A1.2	150

Bedrijvende vorm		151
Regelmatige werkwoorden		152
Aantonende wijs		154
Presente: regelmatige werkwoorden op -are	A1.1	155
Presente: regelmatige werkwoorden op -ere	A1.1	156
Presente: regelmatige werkwoorden op -ire	A1.1	157
Presente: regelmatige werkwoorden	A1.2	158
Presente: regelmatige werkwoorden	A2.1	159
Presente: onregelmatige werkwoorden	A1.2	160
Andare, essere: vaste voorzetsels	A2.1	161
Passato prossimo: regelmatige werkwoorden	A1.2	162
Passato prossimo: regelmatige werkwoorden	A2.2	163
Regelmatige werkwoorden: bijzonderheden	A2.1	164
Passato prossimo: onregelmatige werkwoorden	A2.2	165
Imperfetto: regelmatige werkwoorden	A2.2	167
Imperfetto: regelmatige werkwoorden	B1.1	168
Imperfetto: regelmatige werkwoorden	B2.1	169
Imperfetto: onregelmatige werkwoorden	B1.1	171
Trapassato prossimo: regelmatige werkwoorden	B1.1	172
Passato remoto: regelmatige werkwoorden	B1.2	173
Passato remoto: onregelmatige werkwoorden	B1.2	174
Passato prossimo en passato remoto: onregelmatige werkwoorden	B1.2	175
Trapassato remoto: regelmatige werkwoorden	B2.1	177
Futuro: regelmatige werkwoorden	B1.1	178
Futuro: regelmatige werkwoorden	B2.1	179
Futuro: onregelmatige werkwoorden	B1.1	180
Futuro anteriore: regelmatige werkwoorden	B1.2	181
Voorwaardelijke wijs		182
Presente: regelmatige werkwoorden	B1.1	183
Presente: onregelmatige werkwoorden	B1.1	184
Passato: regelmatige werkwoorden	B1.2	185
Gebiedende wijs		186
Gebiedende wijs: hulpwerkwoorden	A2.2	187
Gebiedende wijs: regelmatige werkwoorden	A2.2	188
Gebiedende wijs: onregelmatige werkwoorden	A2.2	189
Gebiedende wijs: regelmatige en onregelmatige werkwoorden	B1.1	190
Aanvoegende wijs		194
Aanvoegende wijs: hulpwerkwoorden	B2.2	195
Aanvoegende wijs: hoofdzin	B2.2	196
Aanvoegende wijs: hoofdzin en bijzin	B2.2	198
Presente: onregelmatige werkwoorden	B2.2	202
Imperfetto: onregelmatige werkwoorden	B2.2	202
Passato: onregelmatige werkwoorden	B2.2	203
Trapassato: onregelmatige werkwoorden	B2.2	203
Aanvoegende wijs: werkwoorden	C1.1	204
Voorwaardelijke bijzin: periodo ipotetico	C1.1	206
Onbepaalde wijs, gerundium, deelwoord		207
Onbepaalde wijs: presente, passato	B2.1	208
Tegenwoordig en voltooid deelwoord	B2.1	210
Gerundium: presente, passato	B2.2	212
Werkwoordconstructies: andare, venire en gerundium	B1.2	214
Werkwoordconstructies: stare en gerundium	B1.2	215

Onpersoonlijke werkwoorden	B1.1	216
Voornaamwoordelijke werkwoorden	B2.1	218
Wederkerende vorm		219
Wederkerende werkwoorden		220
Presente	A2.1	222
Passato prossimo	A2.1	223
Presente en passato prossimo	A2.2	224
Wederkerende werkwoorden: voornaamwoorden	B1.1	225
Wederkerende werkwoorden: lijst	A2.2	226
Lijdende vorm		227
Lijdende vorm		228
Afkortingen		230
Terminologie		232

Bepaald lidwoord

	mannelijk		vrouwelijk
enkelvoud	il lo l'		la l'
meervoud	i gli		le

vorm

- De bepaalde lidwoorden zijn **il, lo, l', la, i, gli** en **le**. De vorm wordt bepaald door het geslacht en getal van het zelfstandig naamwoord.
 - > **Il** fiume più lungo d'Italia è il Po.
 - > **Lo** stipendio è basso.
 - > **L'**ordine è annullato.
 - > **I** consiglieri sono in riunione.
 - > **Gli** uccelli emigrano in inverno.
 - > **La** fattura deve essere pagata.
 - > **L'**azienda ha licenziato molti operai.
 - > **Le** istruzioni non sono allegate.

plaats

- Het bepaald lidwoord (**articolo determinativo**) staat vóór het zelfstandig naamwoord.
 - > **Il programma** è completo.
 - > **I viaggi** sono organizzati dall'agenzia.
 - > **Lo sfruttamento** dei lavoratori è inaccettabile.
 - > **Gli uomini** primitivi hanno vissuto nelle grotte.
 - > **La situazione** è critica.
 - > **Le immagini** sono molto chiare.

apostroef

- L'** staat vóór een mannelijk of vrouwelijk zelfstandig naamwoord in het enkelvoud dat met een klinker of een **h** begint.
 - > **L'ambiente** va conservato.
 - > **L'ospitalità** è tipica italiana.
 - > **L'hotel** è al completo.

gebruik

- Het bepaald lidwoord verwijst naar een bepaald zelfstandig naamwoord.
 - > **L'automobile** è molto veloce.
 - > **Le fabbriche** sono chiuse.
- Het bepaald lidwoord wordt gebruikt met een bijvoeglijk naamwoord als het onderwerp onbenoemd is.
 - > **Il vecchio (il padre)** è arrivato prima di voi.
- Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor abstracte begrippen.
 - > **la virtù, la fedeltà, l'immaginazione, il coraggio, le pene, l'impossibile**
 - > **L'economia** è in crisi.
- Het bepaald lidwoord wordt gebruikt met bijvoeglijke naamwoorden, bezittelijke voornaamwoorden, de overtreffende trap, na enkele werkwoorden en met voorzetsels.
 - > **La nuova casa** non è ancora costruita.
 - > **Il mio ufficio** è in centro.
 - > **Il più economico** è questo progetto.
 - > Non **capisco il** cinese.
 - > Ho comprato **delle** rose rosse e **dei** gigli.

nomenclatuur

8. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor diersoorten.
9. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor geografische namen.
10. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor bomen, fruit en bloemen.
11. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor kleuren, lichaamsdelen, de beschrijving van het uiterlijk en voor kleding.
12. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor letterwoorden en afkortingen.
13. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor titels van literaire werken.
- > **Le aquile** e **i falchi** sono uccelli rapaci.
- > **L'Arno** è il fiume di Firenze.
- > **Il Garda** è il più bel lago italiano.
- > **La banana** è un frutto molto apprezzato.
- > **I tulipani** fioriscono in marzo.
- > **Il bianco** è un colore ad alta luminosità.
- > **I guanti** servono per coprire **le mani**.
- > **la Fiat, l'Enel, l'IVA, l'USL**
- > **La Divina Commedia** di Dante.
- > **I Promessi Sposi** di Alessandro Manzoni.

personen en instanties

14. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor *meneer* en *mevrouw*, titels en beroepen, de achternaam van een oude of adellijke familie, de achternaam van beroemde personen, voor beroemde vrouwelijke achternamen en in de gesproken taal ook voor vrouwelijke voornamen om affectie te tonen.
15. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor publieke en religieuze functies.
16. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor namen van politieke organen en instanties.
- > **Il signor Rossi** e **la signora Parodi** sono appena arrivati.
- > Ecco **il dottor Rossi!**
- > **La zia** è arrivata.
- > **I Malatesta** erano i signori di Rimini.
- > **L'Agnesi** era una donna politica italiana.
- > **La Giuseppina** non viene.
- > **il Presidente della Repubblica, il Ministro degli Esteri, il Papa**
- > **la Repubblica, il Parlamento, il Senato**

tijdsaanduidingen en getallen

17. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor data, tijd, jaar en tijdperk.
18. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor enkele tijdsuitdrukkingen.
19. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor de dagen van de week en een dagdeel als er sprake is van een gewoonte.
20. Het bepaald lidwoord wordt gebruikt voor een percentage.
- > Sono nato **il 20 agosto**.
- > Sono appena **le ore venti**.
- > **L'800** è il secolo del Romanticismo.
- > **Il Rinascimento** è finito nel '500.
- > **Durante l'estate** ci sono state molte alluvioni.
- > **La domenica** mattina gioco al pallone e **il pomeriggio** mi riposo.
- > **Il 20%** della popolazione è straniera.

Bijvoeglijk naamwoord: groep 1

	groep 1	
	mannelijk	vrouwelijk
enkelvoud	-o	-a
meervoud	-i	-e

vorm

- Mannelijke bijvoeglijke naamwoorden uit de 1e groep eindigen in het enkelvoud op **-o** en in het meervoud op **-i**.
 - > caro, bello, simpatico, nuovo, rotto
 - > cari, belli, simpatici, nuovi, rotti
- Vrouwelijke bijvoeglijke naamwoorden uit de 1e groep eindigen in het enkelvoud op **-a** en in het meervoud op **-e**.
 - > rotta, rossa, bella, simpatica, antica, nuova, cara
 - > rotte, rosse, belle, simpatiche, antiche, nuove, care

getal en geslacht

- Het bijvoeglijk naamwoord (**aggettivo qualificativo**) komt in getal en geslacht overeen met het zelfstandig naamwoord waar het bij hoort.
 - > È un tavolo rotto.
 - > Ho una borsa rossa.

plaats

- Het bijvoeglijk naamwoord staat achter of vóór het zelfstandig naamwoord.
 - > È una bella casa.
 - > È una casa bella.

Bijvoeglijk naamwoord: groep 2

A1.1

	groep 2
enkelvoud	mannelijk - vrouwelijk
meervoud	-e
	-i

vorm

1. Mannelijke en vrouwelijke bijvoeglijke naamwoorden uit de 2e groep eindigen in het enkelvoud op **-e**.
 - > veloce, intelligente, internazionale, aziendale, grande, verde, gentile, commerciale
2. Mannelijke en vrouwelijke bijvoeglijke naamwoorden uit de 2e groep eindigen in het meervoud op **-i**.
 - > veloci, intelligenti, internazionali, aziendali, grandi, verdi, gentili, commerciali

getal en geslacht

3. Het bijvoeglijk naamwoord komt in getal en geslacht overeen met het zelfstandig naamwoord waar het bij hoort.
 - > È uno studente intelligente.
 - > Il colore verde è chiaro.
 - > Ha una casa grande.

plaats

4. Het bijvoeglijk naamwoord staat achter of vóór het zelfstandig naamwoord.
 - > latte **dolce**
 - > **dolce** latte

Bijvoeglijk naamwoord

	groep 1		groep 2
	mannelijk	vrouwelijk	mannelijk - vrouwelijk
enkelvoud	-o	-a	-e
meervoud	-i	-e	-i

vorm

1. Mannelijke bijvoeglijke naamwoorden uit de 1e groep eindigen in het enkelvoud op -o en in het meervoud op -i.	singolare > primitivo > moderno > basso > alto	plurale > primitivi > moderni > bassi > alti
2. Vrouwelijke bijvoeglijke naamwoorden uit de 1e groep eindigen in het enkelvoud op -a en in het meervoud op -e.	> piccola > spaziosa	> piccole > spaziose
3. Bijvoeglijke naamwoorden mannelijk en vrouwelijk uit de 2e groep eindigen in het enkelvoud op -e en in het meervoud op -i.	> grande > incapace > ragionevole	> grandi > incapaci > ragionevoli

getal en geslacht

4. De zelfstandige naamwoorden (**sostantivi**) en de bijvoeglijke naamwoorden (**aggettivi qualificativi**) uit de 1e en de 2e groep kunnen met elkaar worden gecombineerd. Het bijvoeglijk naamwoord komt dan in getal en geslacht overeen met het zelfstandig naamwoord waar het bij hoort.
- > Il libro è interessante, ma noioso.
 - > I libri sono interessanti, ma noiosi.
 - > La ragazza è sincera e intelligente.
 - > Le ragazze sono sincere e intelligenti.

plaats

5. Meestal staat het bijvoeglijk naamwoord achter het zelfstandig naamwoord.
- > Paolo ha una casa **bella**.
6. Het bijvoeglijk naamwoord staat vóór het zelfstandig naamwoord wanneer het een *beschrijvende functie* heeft.
- > Che **bella** casa!

Bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord

mannelijk enkelvoud

il mio

il tuo

il suo

il nostro

il vostro

il loro

meervoud

i miei

i tuoi

i suoi

i nostri

i vostri

i loro

vrouwelijk enkelvoud

la mia

la tua

la sua

la nostra

la vostra

la loro

meervoud

le mie

le tue

le sue

le nostre

le vostre

le loro

getal en geslacht

- Het bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord (**aggettivo possessivo**) komt in getal en geslacht overeen met het zelfstandig naamwoord waar het bij hoort.
 - > **Il mio** libro è interessante.
 - > **I miei** pantaloni sono molto vecchi.
 - > **La mia** gonna è rossa.
 - > **Le mie** scarpe sono nuove.
- De bijvoeglijke bezittelijke voornaamwoorden **mio, tuo, nostro, vostro** worden gebruikt voor het mannelijk enkelvoud en **mia, tua, nostra, vostra** voor het vrouwelijk enkelvoud.

io	mio	mia
tu	tuo	tua
noi	nostro	nostra
voi	vostro	vostra
- De bijvoeglijke bezittelijke voornaamwoorden **miei, tuoi, nostri, vostri** worden voor het mannelijk meervoud gebruikt en **mie, tue, nostre, vostre** voor het vrouwelijk meervoud.

miei	mie	> i miei	> le mie gonne
		pantaloni	
tuoi	tue	> i tuoi libri	> le tue calze
nostri	nostre	> i nostri figli	> le nostre penne
vostri	vostre	> i vostri cani	> le vostre amiche
- Suo, sua, suoi** en **sue** kunnen zowel bij een man als bij een vrouw horen. Het geslacht en het getal van het *zelfstandig naamwoord* bepalen de vorm van het bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord.

il suo cane	> (il cane di Paolo, di Maria, della signora Rossi, del signor Verdi)
la sua bicicletta	> (la bicicletta di Paolo, di Maria, della signora Rossi, del signor Verdi)
- Het bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord **loro** wordt gebruikt voor het mannelijk en vrouwelijk enkelvoud en meervoud.

loro	> il loro libro	> la loro casa
	> i loro libri	> le loro case
- Het bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord volgt niet het geslacht en getal van de bezitter, maar die van het *zelfstandig naamwoord* waar het bij hoort.

> Il <i>libro</i> è di <i>Mario</i> .	> Questo è il suo libro.
> Il <i>libro</i> è di <i>Luisa</i> .	> Questo è il suo libro.
> La <i>penna</i> è di <i>Mario</i> .	> Questa è la sua penna.
> La <i>penna</i> è di <i>Luisa</i> .	> Questa è la sua penna.

lidwoord

- Het bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord wordt met het bepaald lidwoord gebruikt.
 - > **Il tuo** interesse è ammirevole.
 - > **I tuoi** interessi sono ammirevoli.
 - > **La sua** macchina è una Fiat.
 - > **Le sue** macchine sono una Fiat e una Maserati.

Bijvoeglijk aanwijzend voornaamwoord

	mannelijk		vrouwelijk	
enkelvoud	questo	quel	questa	quella
meervoud	questi	quei	queste	quelle

getal, geslacht en gebruik

- Questo** en **questi** worden gebruikt om naar mannelijke personen of zaken te verwijzen die dicht bij de spreker zijn.

 - > **Questo** *ragazzo* è l'amico di Gianni.
 - > **Questi** *pantaloni* non sono comodi.
- Quel** en **quei** worden gebruikt om naar mannelijke personen of zaken te verwijzen die ver van de spreker verwijderd zijn. **Quel** en **quei** volgen de regels van het lidwoord **il**.

 - > Il tuo libro è su **quel** *tavolo*.
 - > **Quei** *ragazzi* sono i miei fratelli.
- Quello** en **quegli** worden gebruikt om naar mannelijke personen of zaken te verwijzen die ver van de spreker verwijderd zijn. **Quello** en **quegli** volgen de regels van het lidwoord **lo**.

 - > **Quello** *psicologo* è molto bravo.
 - > **Quegli** *zaini* sono molto cari.
 - > **Quegli** *alberi* sono da frutta.
- Questa** en **queste** worden gebruikt om naar vrouwelijke personen of zaken te verwijzen die dicht bij de spreker zijn.

 - > Non mi piace **questa** *pizza*.
 - > Non mi piacciono **queste** *focacce*.
- Quella** en **quelle** worden gebruikt om naar vrouwelijke personen of zaken te verwijzen die ver van de spreker verwijderd zijn.

 - > **Quella** *banca* è ancora in servizio.
 - > **Quelle** *donne* lavorano in banca.

plaats

- Bijvoeglijke aanwijzende voornaamwoorden (**aggettivi dimostrativi**) staan vóór het zelfstandig naamwoord en worden zonder lidwoord gebruikt.

 - > **Quello** *scivolo* è per i bambini.
 - > **Questa** *palla* è di Roberto.

qua, li, là

- Questo** en **quello** kunnen worden gebruikt in combinatie met de bijwoorden van plaats **qua**, **li** en **là**.
Questo qua verwijst naar een persoon of voorwerp dicht bij de spreker, **quello là** en **quello li** verwijzen naar een persoon of voorwerp ver van de spreker verwijderd.

 - > **Questo** libro **qua** è mio.
 - > **Quello** sciatore **là** non ha pagato.
 - > **Quella** casa **li** è di Roberta.

aanwijzend voornaamwoord

- Naast het bijvoeglijk aanwijzend voornaamwoord is er ook het aanwijzend voornaamwoord (**pronomi dimostrativi**).

 - > **Qual** è il tuo libro? È **questo**.
 - > **Questi** sono i suoi libri.
 - > **Queste** sono le automobili di Paolo.

Bijvoeglijk naamwoord: quello, bello, buono

	il / lo	mannelijk			vrouwelijk	
		il	lo	l'	la	l'
quello						
enkelvoud	quello	quel	quello	quell'	quella	quell'
meervoud	quelli	quei	quegli		quelle	
bello						
enkelvoud	bello	bel	bello	bell'	bella	bell'
meervoud	belli	bei	begli		belle	
buono						
enkelvoud	buono	buon	buono	buon	buona	
meervoud	buoni				buone	

bijvoeglijk gebruik

- Quello, bello, buono** bijvoeglijk gebruikt veranderen in **quel, quei, bel, bei, buon** als ze vóór een zelfstandig naamwoord staan. Ze volgen de regels van het bepaald lidwoord **il**.

 - > Comprò **quel** libro e **quei** colori.
 - > E proprio un **bel** bambino.
 - > Che **bei** fiori! Grazie.
- Quello, bello, buono** bijvoeglijk gebruikt veranderen niet van vorm als ze achter een zelfstandig naamwoord staan.

 - > il pane **buono**
 - > il **buon** pane
- Quello, quegli, bello, begli** vóór een zelfstandig naamwoord volgen de regels van het bepaald lidwoord **lo** vóór woorden die beginnen met: **s+medeklinker, ps, pn, gn, z** of **met een klinker**.

 - > **Quello** sciatore è caduto molte volte.
 - > **Quegli** studenti sono simpatici.
 - > Gli hanno fatto un **bello** scherzo.
 - > Hai proprio un **bell'**amico!
- Quello, quella, bello, bella** worden vóór een klinker met een apostrof geschreven.

 - > **Quell'**orologio non funziona bene.
 - > **Quell'**edera è molto bella.
 - > Luca è un **bell'**uomo.
- Buono** in het enkelvoud wordt gebruikt als het lidwoord **un**. Als **buono** vóór een zelfstandig naamwoord staat, verandert de vorm in **buon**.

 - > È un **buon** vino.
 - > Ho letto un **buon** libro.
 - > **Buon** anno!
- Vóór woorden die beginnen met **s+medeklinker, ps, pn, gn, z** of **met een klinker** wordt **buono** in het enkelvoud gebruikt als het onbepaald lidwoord **uno**.

 - > Adesso ho un **buono** stipendio.
 - > In fondo è un **buon** uomo.
- Buono-buona** verandert niet van vorm als het achter het zelfstandig naamwoord staat, maar volgt het getal en het geslacht van het zelfstandig naamwoord.

 - > Il **vino buono** è quello fatto dai contadini.
 - > Per me, le **caramelle buone** sono quelle della Golia.

zelfstandig gebruik

- Als **quello, bello** en **buono** zelfstandig worden gebruikt, veranderen ze niet van vorm.

 - > Il **bello** è che poi ha deciso di non venire.
 - > Che **bello** essere qui con te!